

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата юридичних наук, професора Левченка Юрія Олександровича на дисертацію Мурадян Г.Р. «Інститут випробування у кримінальному та кримінально-виконавчому праві: теоретико-правові аспекти» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми обумовлюється тим, що держава, реалізуючи свою політику у сфері боротьби зі злочинністю, спрямовує певний комплекс заходів, серед яких важливе місце посідає покарання, яке також є методом кримінально-правової боротьби зі злочинністю. Покарання це не тільки примусовий захід з карною функцією, а також один з засобів запобігання вчиненню нових злочинів. На сьогоднішній день, відбувається гуманізація кримінально-правового впливу щодо застосування покарань, що відображають Мінімальні стандартні правила ООН щодо заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням від 14 грудня 1990 року – Токійські правила, а саме п. 2.3. передбачає, що для забезпечення більшої гнучкості відповідно до характеру та ступеня тяжкості правопорушення, особистості та біографії правопорушника, а також з інтересами захисту суспільства та, щоб уникнути невіправданого застосування тюремного ув'язнення, система кримінального правосуддя повинна передбачати широкий вибір заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням, від досудових до позасудових заходів.

Однією з форм реалізації вказаного принципу є інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням, який широко відомий праву та застосування якого регламентовано у статтях 75-79 КК України. Інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням спрямований гуманізувати норми визначені кримінальним законом, але при цьому виконує завдання з профілактики та запобігання вчинення засудженими нових злочинів. Застосування цього виду звільнення від покарання можливе, якщо суд дійде висновку про можливість виправлення засудженого без реального відбування покарання. З огляду на це, суперечливим аспектом є кримінально-

правова природа цього виду звільнення в контексті, зокрема, можливість встановити виправність осіб, засуджених за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів. Ступінь тяжкості вчиненого діяння це показник суспільної небезпеки засудженої особи, у зв'язку з цим, необхідно встановити чіткі межі, щодо визначення можливості застосовувати заохочувальні заходи, такі як звільнення від відбування покарання з випробуванням до осіб, які скили тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Застосування цього виду звільнення від покарання можливе, якщо суд дійде висновку про можливість виправлення засудженого без реального відбування покарання. У процесі прийняття цього рішення суд бере до уваги тяжкість кримінального правопорушення, особу винного та інші обставини справи, які у підсумку доводять можливість виправлення особи без реального відбування покарання. У разі звільнення від відбування покарання з випробуванням засуджений має довести своє виправлення протягом іспитового строку шляхом сумлінного виконання обов'язків, які покладаються на нього судом. Традиційно звільнення від відбування призначеного судом покарання з випробуванням розглядається в доктрині кримінального права як форма реалізації кримінальної відповіданості.

Наведене свідчить про те, що дисертація Мурадян Г.Р. «Інститут випробування у кримінальному та кримінально-виконавчому праві: теоретико-правові аспекти» з урахуванням сучасного стану кримінального, кримінально-виконавчого законодавства та правоохоронної діяльності є надзвичайно актуальним, оскільки розкриває сутність феномену, що складається при застосуванні до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень, різних форм реалізації кримінальної відповіданості, встановити сучасні тенденції застосування визначення іспитового строку при звільненні від відбування покарання з випробуванням та дозволяє запропонувати порядок виконання та реалізації інституту випробування під час звільнення від відбування покарання за ст. ст. 81, 82, 83 КК України.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

У ході вивчення дисертації та наукових публікацій автора, з'ясовано, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом є обґрунтованими і переконливими. Дослідження є структурованим, послідовним та логічно пов'язаним, відповідає поставленій меті та завданням, заявленим у роботі. Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України. Дослідження здійснено спираючись на узагальнені дані отримані під час аналізу статистичних показників, а також зведені дані Офісу Генерального прокурора України, Верховного Суду України щодо стану здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2017-2022 роках, Судової влади України щодо звітності про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та видів кримінального покарання; інфографічні данні Пробації України щодо організації діяльності видів пробації за 2017-2023 роки.

Основні результати дослідження викладено у 10 наукових працях, з яких: 5-у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України та апробовано на 5 всеукраїнських і міжнародних науково-практических конференціях. Вивчення дисертації та оцінка наукових публікацій автора дає підстави стверджувати про обґрунтованість результатів дослідження у галузі кримінального права та кримінально-виконавчого права, як для теоретичного та практичного застосування в межах заявлених автором мети та завдань.

Нами зафіксовано уміле використання автором широкого спектру сучасних методів наукового пошуку, що також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертантом висновків і рекомендацій. Дослідження Мурадян Г.Р. виконано на високому науковому рівні, наукові публікації відображають основний зміст усіх розділів дисертації.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних

результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. За своїм змістом дисертація Мурадян Г.Р. є одним з перших комплексних монографічних досліджень теоретичних і правових аспектів інституту випробування в кримінальному та кримінально-виконавчому праві з урахуванням сучасного стану кримінального, кримінально-виконавчого законодавства. У роботі сформульовано низку нових положень, висновків і пропозицій.

Автором вперше: визначено інститут випробування, як міждисциплінарний інститут кримінального та кримінально-виконавчого права, який поступово формувався у теорії кримінального та кримінально-виконавчого права; 2) складалися певні підходи до комплексного, взаємозалежного визначення та встановлення цього інституту; 3) об'єднуючим критерієм інституту випробування, визначено його «випробувальний строк»; 4) встановлено складові інституту випробування: звільнення від відбування покарання з випробуванням, пробація, умовно-дострокове звільнення, заміна невідбутої частини покарання більш м'яким, звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років; 5) окремими складовими можуть бути й ті заходи кримінально-правового впливу, які не є покаранням, а виступають способами, які його коригують, змінюють; 6) запропоновано визначення випробування, як міри кримінальної відповідальності, яка відбувається певний період часу, триває у межах встановлених законом, протягом якої здійснюється виховний вплив на засудженого та застосовуються кримінально-правові примусові заходи без реального відбування призначеного судом основного покарання; 7) запропоновано самостійний Розділ XII «Звільнення від покарання та його відбування», в наступному вигляді: Розділ XII¹ «Випробування», який буде включати статті: ст. 87¹ «Поняття випробування», ст. 87² «Строки призначення випробування», ст. 87³ «Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням», ст. 87⁴ «Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням». Зокрема,

зміни, які запропоновані до Кримінального кодексу України (ст. 75, 79, 81, 82, 83 КК України) представлені як окремі положення Розділу XII ¹ «Випробування».

Автор наголошує на окремі положення, а саме: досліджено норми що регламентують інститут випробування у кримінальному законодавстві досліджуваних країн, які мають загальні та специфічні риси, що можуть бути враховані вітчизняним законодавцем при вдосконаленні Кримінального кодексу України та запропоновано внесення змін до ст.ст. 75, 79 КК України щодо закріплення тривалості випробувального строку; також автором запропоновано внесення змін до ст.ст. 81, 82, 83 КК України щодо закріплення безпосереднього визначення «випробувального строку» та запровадження переліку обов'язків, які можуть бути накладені на осіб; встановлена певна періодизація інституту умовного засудження, і визначення інституту випробування; визначено, що Кримінально-виконавчий кодекс України закріплює положення, які підтверджують зв'язок із інститутом «випробування», зокрема, глава 26 КВК України «Здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання»; запропоновано доповнити Закон України «Про пробацію» таким видом пробації, як «постпенітенціарна пробація». Запровадження такого виду пробації могло б замінити наявний сьогодні адміністративний нагляд за особами, що були звільнені від покарання, та дало б концепції пробації завершеності, а також надало законодавчого підтвердження інституту «випробування» в рамках постпенетінціарного нагляду за особами, умовно-достроково звільненими від відбування покарання, особами, яким замінено покарання на більш м'яке, а також вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

В роботі містяться і інші положення, висновки та пропозиції теоретичного і практичного характеру, які істотно розширяють наукові знання про звільнення від відбування покарання з випробуванням, пробація, умовно-дострокове звільнення, заміна невідбутої частини покарання більш м'яким, звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які

мають дітей віком до трьох років; окремими складовими можуть бути й ті заходи кримінально-правового впливу, які не є покаранням, а виступають способами, які його коригують, змінюють. Результати дослідження свідчать про цілісність наукового пошуку, завершеність та значущість новизни отриманих результатів не лише для теорії, а й для практичної діяльності. Наукові публікації, відображають основний зміст усіх розділів дисертації, а також основні положення і результати дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Автором проаналізовано, узагальнено та збагачено фундаментальні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері кримінального права та кримінально-виконавчого права, досліджені суспільні відносини, що складаються при застосуванні до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень, різних форм реалізації кримінальної відповідальності.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації виявилися наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, загальної теорії держави і права, кримінології, кримінального, кримінально-виконавчого права, психології; положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують при застосуванні до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень, різних форм реалізації кримінальної відповідальності.

Автором досягнуто мету дослідження, а саме, теоретично узагальнити та розв'язати комплексне науково-прикладне завдання щодо удосконалення законодавчих положень щодо інституту випробування при звільненні від відбування покарання за ст.ст.81,82,83 КК України, встановити сучасні тенденції застосування визначення іспитового строку при звільненні від відбування покарання з випробуванням за ст.ст.75,79 КК України, визначити місце випробування в кримінально-виконавчому праві та сформулювати порядок виконання та реалізації інституту випробування під час звільнення

від відбування покарання з випробуванням за ст. ст.75,79 КК України.

Крім цього, автором для досягнення мети та завдань дисертаційного дослідження використано широкий методологічний інструментарій.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Не викликають заперечень ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Останні забезпечуються: застосуванням дослідницьких методів сучасної теорії пізнання, у тому числі як загальнонаукових методів (діалектичний, логіко-семантичний, історичний, системно-функціональний, структурно-логічний, конкретно-логічний і т.д.), так і методів, притаманних дослідженням у правових науках (порівняльно-правовий, формально-юридичний, історико-правовий та ін.), а також методів, властивих конкретно-соціологічним дослідженням (статистичні методи, вивчення правових документів, статистичних відомостей, анкетування та ін.). Робота виконана на високому методологічному рівні, що свідчить про вдале опанування дисертантом методологією наукової діяльності.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані дисертантом у роботі висновки і пропозиції впроваджені і використовуються у освітньому процесі, науковій та практичній діяльності, на що вказують акти впровадження у додатах дисертациї: – у правозастосовній діяльності – для удосконалення діяльності суду при звільненні від відбування покарання, а також виконання відповідних функцій органами виконання покарань (Акт впровадження в практичну та науково-методичну роботу філії Державної установи «Центр пробації» в Одеській області від 02.01 2024 р.); – у науковій роботі – під час наступних досліджень теоретико-правових проблем інституту випробування у кримінальному та кримінально-виконавчому праві (Акт впровадження у наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 04.12. 2023 р.); – у освітньому процесі – під час підготовки лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з навчальних

дисциплін «Кримінальне право», «Кримінально-виконавче право», а також при проведенні різних видів занять із відповідних дисциплін у процесі підготовці бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників Національної поліції України (Акт впровадження у навчальний процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 03.09.2023 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Структура та зміст дисертаційного дослідження Мурадян Г.Р. на тему «Інститут випробування у кримінальному та кримінально-виконавчому праві: теоретико-правові аспекти» характеризується логічно побудованою, зумовленою поставленими метою та завданнями дослідження, його об'єктом і предметом, відповідає логіці наукового пошуку. Має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені у положеннях МОН.

Композиційно складається з анотації, списку опублікованих праць, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (213 найменувань на 25 сторінках) та 7 додатків на 24 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 264 сторінки, із них основний текст дисертації – 199 сторінок.

В апостолії дисертації автором викладено в стислій формі основні здобутки та отримані результати, тези, ідеї, категорії та поняття, застосуванні до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень, різних форм реалізації кримінальної відповідальності

У вступі обґрунтовано вибір теми дисертації та її актуальність, визначено мету, об'єкт, предмет дисертаційного дослідження, поставлено завдання дослідження. Зазначено зв'язок роботи із науковими темами, програмами, планами. Представлено методи дослідження із зазначенням підрозділів в яких вони використовувалися. Окреслено наукову новизну отриманих результатів, практичне значення отриманих результатів та описано дані щодо реалізації основних теоретичних положень та практичних результатів.

Перший розділ присвячений інституту випробування, як міждисциплінарний інститут кримінального та кримінально-виконавчого права формується певні підходи до комплексного, взаємозалежного визначення та встановлення цього інституту; об'єднуючим критерієм інституту випробування, виступають: звільнення від відбування покарання з випробуванням, пробація, умовно-дострокове звільнення, заміна невідбutoї частини покарання більш м'яким, звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років; окремими складовими можуть бути й ті заходи кримінально-правового впливу, які не є покаранням, а виступають способами, які його коригують, змінюють та обумовлені двома основними причинами. По-перше, в кримінальному законодавстві того часу, існували покарання, які через свою малозначність, по суті, не мали карального змісту, перш за все символічні штрафи і короткострокове тюремне ув'язнення. По-друге, позначилася тенденція до гуманізації кримінальної політики, до вдосконалення її в контексті більш справедливого і людяного ставлення до злочинців, необхідність використання умовного засудження обґрутувалася з позиції суспільної користі, з точки зору економічної віправданості.

Автор дослідив генезу розвитку та сучасний стан інституту умовного засудження, із визначенням випробуванням сформувати наступні історичні періоди його розвитку починаючи від регламентованого контролю за умовно засудженими та форми здійснення умовного засудження суддівському розсуді (1918–1930 р.р.), мінімального застосуванням умовного засудження із широким впровадженням репресивних форм кримінально-правового впливу (1930–1958 р.р.), правою регламентацією виконання умовного засудження, появою інститутів засудження з відстрочкою виконання вироку (прояв випробування), умовного засудження з обов'язковим залученням до праці (1958–1970 р.р.), зміна кримінально-правової політики в бік гуманізації і відходу від репресивного напряму застосування кримінального закону (1970–

1992 р.р.), звільнення від відбування покарання з випробуванням (принципи призначення і звільнення від покарання, відстрочки виконання покарання) (1992–2001 р.р), об’єднання групу норм, закріплених у відповідних статтях розділу XII КК України (2001 р. – до сьогодні).

Також дослідженю піддавались теоретичні, історичні та міжнародно-правові проблеми відповідні положення у КК Франції, КК Німеччини, КК Чехії, КК Іспанії, КК Польщі щодо положень, які регламентують зміни під час випробування в зазначених країнах, багато в чому подібні. Однак у деяких КК зарубіжних країн існують певні особливості: призначення повної або часткової відміни раніше призначеної відстрочки або відстрочок (Франція); заміна призначеного правила поведінки засудженого іншим та продовження терміну відстрочення виконання покарання, але на строк не більше п'яти років (Іспанія); адекватне продовження випробувального строку, однак не більше ніж на два роки, з урахуванням того, що цей строк не може перевищувати верхню межу випробувального строку (Чехія). Норми що регламентують інститут випробування у кримінальному законодавстві досліджуваних країн мають загальні та специфічні риси, що можуть бути враховані вітчизняним законодавцем при вдосконаленні Кримінального кодексу України.

У другому розділі автор досліжує покарання та випробування як форми реалізації кримінальної відповідальності, відмовившись від законодавчого закріплених назв форм реалізації ідеї умовності покарання. Осмислення випробування як кримінально-правового явища важливо не саме як вихідна точка в стратегічній лінії на приведення законодавчої регламентації системи кримінально-правового примусу України у відповідність до правових реалій, а також слід ідентифікувати випробування як повноцінний правовий інститут, який повинен являти собою комплекс взаємопов'язаних юридичних норм, що регулюють певний вид подібних, близьких за змістом, родинних громадських відносин. Варто погодитися з

автором, що головним залишається те, що предметом регулювання даного інституту будуть виступати відносини між засудженим і державою у ситуації, коли суд дійшов висновку про можливості замінити засудженому в рамках кримінальної відповідальності каральні правообмеження на некаральні. При цьому необхідно враховувати, що формування нової сукупності норм у кримінальному праві як базової галузі для галузей права кримінального блоку не може не викликати певних нормативних корективів у кримінальному процесуальному та кримінально-виконавчому законодавстві. Цілісності законодавчого закріплення поняття випробувального строку автором не встановлено. Будучи невід'ємною складовою умовного засудження, випробувальний строк має велике правове значення, від його правильного обчислення залежить ряд правових наслідків. Випробувальний строк має низку ознак як подібних, так і відмінних від інших термінів, передбачених Кримінальним кодексом України.

Автор наголошує на наявність обґрунтованої необхідності внесення відповідних змін до Розділу XII «Звільнення від покарання та його відбування», в наступному вигляді: Розділ XII¹ «Випробування», який буде включати статті: ст. 87¹ «Поняття випробування», ст. 87² «Строки призначення випробування», ст. 87³ «Обов'язки, які покладає суд на особу, який призначено випробувальний строк» та ст. 87⁴ «Правові наслідки при звільненні від відбування покарання з призначенням випробувального строку». Зокрема, зміни, які запропоновані до Кримінального кодексу України (ст. 75, 79, 81, 82, 83 КК України) представлені як окремі положення Розділу XII¹ «Випробування». Автор зазначив, що діяльність здійснення контролю за поведінкою осіб, які звільненні від покарання є складовою інституту «випробування», так як застосування мір кримінально-правового впливу – на досягнення цілей виправлення і перевиховання, а також спеціального попередження не можливе без реалізації того комплексу мір та заходів, які забезпечуються інститутом випробування.

Третій розділ дисертації присвячений аналізу розвитку положення Кримінально-виконавчого кодексу України, що підтверджують зв'язок із інститутом «випробування», зокрема, глава 26 КВК України «Здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання». Аргументовано доцільність прийняття та запропоновано зміни до Закону України «Про пробацію», зокрема, у статті 8. «Види пробації» доповненням «постпенітенціарною пробацією», статті 11¹. «Постпенітенціарна пробація» з наступним змістом «Постпенітенціарна пробація – це здійснення наглядових та допоміжних заходів після дострокового звільнення від покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк». Відповідні зміни надали б концепції пробації завершеності адже «пенітенціарна пробація» налаштована тільки на підготовку до звільнення, звужуючи цим функції, які покладені на орган пробації в інших країнах світу, а саме залишається поза увагою постпенітенціаний контроль особи після звільнення з місць позбавлення волі.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість Мурадян Г.Р. сформувати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Мурадян Г.Р., водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. Розглядаючи стан дослідження та історичний розвиток інституту випробування автор часто звертається до такого поняття як умовне засудження. Відповідно виникає питання, чи вважаєте Ви що умовне засудження по суті і є інститутом випробування чи все ж таки має свої особливості, які надають йому самостійності?

2. У роботі Вами запропоновано зміни до Закону України «Про пробацію», а саме додовнення *статті 8. «Види пробації» новим видом пробації - «постепенітенціарна пробація»*. Надано авторське визначення, проте більшість ознак які є характерними для даного виду і які увійшли у запропоноване поняття залишились поза дослідженням. Цікавою є позиція автора щодо ключових ознак у запропонованому виді пробації?

3. 23 серпня 2023 року Верховна Рада України прийняла Закон № 3342-IX «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань в умовах воєнного стану», яким впроваджується новий вид основного покарання пробаційний нагляд. Цікавою є думка автора з приводу того чи вважаєте Ви даний вид покарання структурним елементом інституту випробування, через те, що він пов'язаний із таким терміном як пробація, що у перекладі з англійської мови означає «випробування» або «умовне звільнення», а у перекладі з латинської мови – «випробувати» або «віддавати під нагляд»?

Вказані зауваження та рекомендації носять дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки представленого до захисту дисертаційного дослідження, і можуть бути враховані у ході подальших наукових досліджень.

Відсутність порушень академічної добросередності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Мурадяна Г.Р. фактів порушення академічної добросередності (плагіату, фальсифікацій, фабрикацій тощо) не виявлено. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використані методики дослідження та джерела інформації містять відповідні посилання. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має вагоме теоретичне і прикладне значення.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам.

Дисертація Мурадяна Гарегина Рафаеловича на тему «Інститут випробування у кримінальному та кримінально-виконавчому праві: теоретико-правові аспекти», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 5–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затверженого постановою Кабінету Міністрів Україні від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341), а її автор Мурадян Гарегин Рафаелович на основі публічного захисту заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор**

Юрій ЛЕВЧЕНКО